

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
5 Decembre st. v.
17 Decembre st. n.

Ese în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 49.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Flori eu spini.

— Novelă. —

(Înceiere.)

Lelea Parască întinse mreja — după un mire.

Și-l prinse.

Cum se nu prindă mire pentru Mariuța? Pe tot degetul dece.

Trece o săptămână, trec două. Măriuței i vin pețitori. Fecior avut, velfă mare.

Mai trece o săptămână, și credința Măriuței fu decisă.

O săptămână nu e lumea. Așa a trecut de curând ca și o zi. Răul vine mai repede ca și binele.

Dar în ziua de credință, eră o duminică. omenii eșise din biserică, pândi Mariuța să afle pe mamă-sa singură, și începă:

— Mamă dragă, astăzi e ziua cea din urmă din binele ce l'am avut. Să-ți spun o vorbă, o vorbă blândă; dar să-ți spun așa ca și când-ți-o-aș spune pe patul morții. Nu m'oiu mărită după pețitorul meu, inima mea și-a ales mirele, și decă nu voiu pute fi a lui, nu voiu fi a altuia decăt a morții. Ascultă-mi rugarea, mama mea, sufletul meu; ascultă-mi cererea, că alta-ce nu pot. Decă mi-e sörtea așa de nenorocösă, eu sânt otărită: voiu mânca ce-oiu avé, voiu trăi cum oiou puté, dar pe cine iubesc nu-l voiu părăsi în veci.

Mamă-sa își pusese mâinile 'n brâu și o ascultă zimbînd cu batjocură.

— Vai țuce-te mama, scumpa mamei, buna mamei, înțelepta mamei, că svătösă te-a făcut mama! Că tu ai fi fost bună de șpan la mēsa domnilor, de ispravnică în svatul țerii! Nu cumva-ți-a vinit în minte să me porți și pe mine ziua cu lumină?

Și după ce dīse aceste vorbe cu batjocură, apoi începă într'alt ton.

Dar nu dīse dece vorbe și Măriuța o opri.

— Lasă, mamă dragă, nu me certă, merg să-mi înșir mărgelile, să me 'mbrac pe sēră.

Și a eșit din casă.

Mamă-sa ferbiă de cina credinței, Mariuța eși afară să 'nșire mărgelile.

Și a înșirat mărgelile, câte ar puté fi pentru o viēță, mărgelile din ochi. N'a înșirat nimenea pe pământ mărgelile atât de scumpe naintea credinței.

A plāns totă ziua. De sēră s'a gătat și a mers la mamă-sa.

— Bine-s togmită, mamă dragă?

— Bine ești, bine; fii gata.

— Numai cununa să mi-o pun în pēr, mamă; merg în cămară să mi-o 'mpletesc.

Și a eșit afară, a privit în giur, apoi trecū prin gradină. În fundul grădinei o așteptă pecurariul trist. Bătul în mână, fluierul după curea și inima 'n sin.

Se 'mbrătoșară amēndoi și stătură așa. Nu puteau să 'ncepă vorba nici unul, nu șciau de unde să 'ncepă.

Mariuța începū dintăiu.

— Ietă-me în urmă, gata de credință. Spune, ce să facem acuma?

— Oh! Măriuțo, draga sufletului meu, ce-oiu face eu, șciū; dar nu șciū ce-i face tu. Pentru mine șciū io o mângăiere, ce-mi va vindecă durerea tötă, dar pentru tine, pentru tine e rău.

— Sidor, la ce cugeți?

— Colo cum mergi pe plaiul cela, în fundul pădurii este o peșteră, și 'n fundul peșterii este o tăcere și o pace de care nu e pe pământ... Mi-oiu mărge oile, mi-oiu spēlă gălețile, mi-oiu sătură câinii, mi-oiu culcă ciorāngul, apoi — apoi — pe atuncia s'a audī hora 'n sat, chiuiturile celor ce li-e bine, și io oiou porni, voiu porni Mariuța să afli și eu binele meu...

Mariuța plāngea pe peptul lui, plāngea cât își dădea sufletul.

— Nu merge, Sidor, așteptă-me, eu am alt gând! Eu merg acasă, ospetii se adună. Voiu sta de față la ospetul credinței până cătră ziua. Cole cătră reversatul dorilor tot omul va fi ospetat și obosit, unul de vin, altul de joc — și eu de supărare. Atuncia mi-oiu îmbracă hainele și tu me așteptă aci. Lumea asta, Sidor, e mare, tot omul are un loc în ea. Ni-om află și noi un āngheț ore unde. Sântem tineri și sântoși, vom lucră amēndoi, unul pentru altul, ne-om sătură din ce om avé și vom fi fericiți. Bine dīc, Sidore?

— Ba nu! — respunse el categoric.

Mariuța privi la el suprinsă.

— Nu vrei să me aștepti, Sidore, să mergem amēndoi în lume?

— Nu!

Mariuța scöse un țipet, și ascundēdu-și ochii pe sinul lui, începū un plāns ce sēmēnă mai mult cu un suspin lung.

— Nu plānge Măriuțo, până să-ți spun și eu! Tu vei fi fericită, pe tine te așteptă mire de velfă avere mare, casă plină, mēsă bogată — — numai eu sânt cel fără de noroc. Pentru că nu mi-a rēnduit Ddeu și mie mai mult bine: nu vreu să te duc cu mine în rău. Tu nu cunoști viēța sēracului. Ferbinți și grele sânt lacrāmile dragostei, dar deu crede-me, și lacrāmile sē-

racului-s grele. Io-s om sërăc, eu nu te duc cu mine la rău, la lipsă, la pribegire; voiu merge eu singur.

Pëcurariul eră copil tinër, dar avea o judecată sănëtösă, o inimă bună și tare. Dar Mariuța avea dragoste mare, și vorbele lui i-au stërnit o energie de fer în loc de a-o capacitată.

— Sidor! ñise, lasă ca sã judec eu binele meu. Fără de tine nu vreu sã trăiesc, și nici sã-mi ajute ñiua de açi. Sidor, deminëta când s'or ivi ñorile, dă-mi un semn că me aștepti, eu voiu vini și vom porni amëndoi. Așteptă-me-i?

Tinërul stătea cugetător.

— Bine Măriuço, Ddeu ni-a arëtă calea în care parte sã mergem și munca din care sã trăim. Când s'or revërsă ñorile, eu și așa scot oile și încep din fluier, când vei auçi fluierul vino, eu te aștept.

Mariuța l'a îmbrășosat cu amëndouë mânilé și l'a sărutat.

În câteva minute intră în casă. Ôșpeții se 'nșirase la joc.

— Tu Măriuço, pen' ce ești tu așa roșie? — întrebă lelea Parască.

— M'am rumenit mamă, — șopti Măriuța în taină.

Dragostea te învăță la viclenie. Se scuteșce și se apëră și ea cu ce pôte.

Dar lelea Părască încă nu eră tufă de bozie.

Când a eșit Mariuța din casă, a eșit minten și ea. Și întorcëndu-se pe la cornul casei, stătü sub streșină până vëdüt pe Mariuța trecënd prin gradină. O vëdüt în urmă până întinse mânilé amëndouë și îmbrășosă pëcurariul seu iubit.

— Ține minte ștrëngăule, taie-fugă, prinde mușce, hoțule, calicule, ține munte!

A cugetat numai, dar n'a ñis nimica. Lasă, lasă!

Dar dădüt peste badea Lucă.

— Mëi Lucă, tu Lucă, da auçi tu Lucă, da veði tu Lucă, da nu veði tu Lucă... Și se începü furtuna. Lelea Părască eră totă otravă.

Badea Lucă — cât de gura ei, dar își trase și el de sëmă sã nu sã 'ntëple un scandal, o rușine, își luă bëtul cel cãrligat și porni în sat.

Și-a adunat jurații și i-a mănăat sã prindă pe Sidor.

Că-çi până deminëtă nu-i va cãdë péna.

Jurații satului a pornit, și colé pe međul noptii bietul pëcurar eră prins, băgat în fere și pus sub strajă la casa satului.

L'a aflat trëđ, pe o dãlmă, plãngënd și ascultând hora 'n sat.

— Dar ce vină am? — întrebă el când îl prinseră.

— Nu șcim frate, primariul șcïe, vei vedë tu. Ai cãlcat ierbile, ai mănecat țarina, ai prădat otarul — vei vedë tu.

Într'asta, hora curgea la badea Lucă, feciorii chiuiau, se auçiă sunetul până la strajă.

Când se apropiă ñiua, Mariuța eră neodihnită. Eșią până 'n prag, stătea, ascultă, și iëră intră.

Când se gătă jocul, iëră eșią. Și iëră stătea și iëră ascultă.

Ascultă sëmnu. Dar fluierul păstoriului nu se auçiă.

Dömne! dëcă e decis sã möră omul, pentru ce nu móre până nu trece prin tôte suferințele?

Au eșit și ñorile, dar fluierul nu se mai auçi.

Mariuța eși afară, își sufulecă pölele, și porni prin gradină.

Röua eră grösă, iërba eră mare. Ajunse la locul unde speră sã afle pe Sidor, dar nu-l află.

Și 'n prima durere își perdüt tötă tãria sufletului. Nu mai șcïa de sine.

Va fi la stână...

Deci porni spre stâna din dël.

La stână clipocia focul naintea colibei. Cioràngul dormiă tãvălit lângă o lësă.

Când se apropiă Mariuța, se tređi.

— Rogu-te dragul lelei, unde e Sidor?

Copilul se frecă pe ochi.

— Nu șcïu, lele Măriuță. De sëră s'a dus în sat.

Mariuța tremură cu varga. Își aduse aminte de cuvintele lui: colo 'n pădure este o peșteră, și 'n fundul peșterei este pace de care nu afli pe pãmënt... Și începü a plãnge amar.

— Mëi copile, — ñise odată lin. Nu șcïi tu unde e peștera cea, colo 'n pădure?

— Cum sã nu șcïu, lele Măriuță. Acolo mi-am scãpat bota cea de alun, nici până ca açi nu o am mai vëdüt.

— Haid dragul lelei cu mine, du-me acolo la ea, sã o vëd.

Mișelul de copil privi pe sub gene.

— Aha, — cugetă el. — lelea Mariuța vre sã-și facă de mărît.

— Mërgă sãtana, nu m'aș duce do io bucuos.

— Pentru ce?

— Me tem.

— De ce te temi?

— Dëcăçi — me tem — me tem sã nu pic în ea.

— Nu te teme dragul lelei, nu te teme, că lelea Mariuță te-a ținë de mănută, vino puiul lelei!

Copilul luă o bițicușe la mănă și porni.

Timp de un pătrariu de öră copilul ajunsse la un smidet des.

— Ietă, lele Măriuța, în spinetul acela, chiar în mijloc este o peșteră mare — acolo e!

— Bine dragul lelei. Mergi la staur, și nu spune nimenui...

— Lasă că șcïu io, — ñise copilul svätos.

Mariuța remase singură. Se viri prin spinët până ajunsse pe marginea unei peștere înspãmëntätöre.

Pe përaie începea pasërile a cãntă, și ñorile se vedeau peste dël ca o undă de foc.

Copila sërmană ingenunchiă lângă peșteră și privi în adãnc.

Întunerec și tăcere ca 'n gröpă. Acolo jos întunerecul și tăcerea morții, iër colo sus pe ceriu lumina ñorilor. Ce contrast! Și totuși, când te döre sufletul, când nu mai sperezi fericire, când luminele și frumsețile naturei stau în contrast cu sörtea ta — se pare că mai tare te trage întunerecul cu pacea lui.

Acolo va dormi el, acela, care pentru ea nu a mai voit sã trăiescă.

Eră la pasul cel din urmă, stătea pe marginea mormëntului. — cugetă încă odată la lumea ast verde, la părinți, la ñilele de amor — și începü a plãnge amar.

Dëcă ai dat pe o cale rätăcită, de câte ori nu te-ai întörce, dömne, dëcă ți-ar trãmite Ddeu un om în cale care sã te șcïe abate! Dar lasat de capul teu, învins de o credință, de o durere, de o cëtă, de o fantomă care te amăgeșce după sine — mergi, tot mergi, și cu cât mergi mai departe, cu atãta e mai greu a rentörce.

Dëcă ar fi avut Mariuța o mamă care sã o li șcïut grăi cu gură de mamă, care sã fi șcïut în limba ei — pôte că açi n'ar sta aci.

Dëcă mamă-sa, atunci când ea se luptă cu inima ei și când nu o putea învinge — o ar fi strins în brațe și o ar fi mănăiat: lasă draga mamei, sufere, învinge

că așa e bine; vino la maicuța pe sin, maicuța suferă cu tine, plânge cu tine și speră cu tine, poate că ea rentornă din calea jumătate; dar ea a ris de durerea ei, i-a batjocorit icona pe care o adoră, credința în care credea, fericirea vieții, și risul și batjocura a provocat erbicic, sila a provocat reacție.

Mariuța își deslegă salba dela grumași, apoi se întorse către lumina dorilor, și duse un „tatălnostru“.

*

Ôșpețul credinței curse totă noptea, dar spre și se schimbă în plânsăt.

Mariuța a dispărut, și nu eră om care se știe ce s'a făcut.

O-au căutat în sat, la stână, în tot locul, dar nu o-au aflat.

Când se făcea diuă, deslegară pe tinărul pcurariu.

— Ține ți minte, ômeni buni, — duse o babă, — dragostea lui o-a ascuns, numai el o va află.

— Eu o voiu află, — duse Sidor când i picară lanțurile de pe mâni.

Și porni.

A mers la turmă, a vorbit cu ciorângul, și ghici toate.

Apoi n'a dîs nimic. S'a pornit singur la peșteră.

La gura peșterii află salba Măriuței, și altă nimic.

A fost destul.

A rēdicat salba, o-a sărutat cu lacrimi, și-a făcut o cruce, și-a sărit în peșteră.

Nime 'n lume n'a mai știut ce s'a ales de ei.

V. R. Buticescu.

Noptea de iernă.

Br! Ce frig! Pocnesc stejarii. Peste plaiuri și colini,
Atmosfera inimică 'nehgă apa prin fântâni,
Viēța pare vegetândă sub eterul rēcorit,
Vremea rigidă, severă, domn pe fire s'a virit.
Și 'n tăcerea, ce-universul l'a cuprins, ochii zăresc
O minune grăitōre; un spectacul pitoresc:
Vēntul lin abiă clătește când și când crēngul neuos.
Ici, colē fulgii de tide jōcā 'n aer cădēnd jos.
Vulpea 'n gaură fumēză. La sburlita cucuvea
Cāntecu stă 'mprins în gușă. Veverița pe neua
Dăbēlată 'n pumni își suflă, mustēța sucind cārlog,
Se 'nhōlbă cum arde cerul — când o ia sgārciul de frig.
Ursii nod păzesc cārtozul. Corbul negru înalbit,
Sgriburind pe crēnga ninsă, scapă câte-un croncānil.
Din pagodă o domniță se ivește cu noroc
Și sērmanei sburātōre în ferestă-i face loc.

Dela munte 'n jos la vale se întinde val un ton.

„— Ah! E cornul — dīce juna — vine dragul postilon!“

Postilonu 'n sbici pocnește, caii fug în albi străluci,

Pe troian sania sbōră ca răpită de nāluci.

Numai cornul, numai sbiciul învrășbesc al noptii gând,

Și troianul de zăpadă sub copite scārteind.

„— Ho! ho, ho, 'n loc, surulane, la pagoda cu noroc,

Sē schimb vorbă cu domnița ce mirōsă-a busuio!“

Dīce vesel postilonul blobogit în doloman;

Și stă 'n loc... Se dă la pândă... are 'n mâni un ta-

lisman...

La ferestă-apare 'ndată mândra Flōre suridēnd,

Cu mânuța-i albă, grasă, ia scrisōrea tremurând:

Cine și ea ce conține: viorele... diamant...

Ori o lacrimă ferbinte del'un suflet de amant!

Iēn priviți, cum o ochesce la al lunei foc divin!
Scapă-o lacrimă... cu mâna pipăe, ce bate 'n sin?
P'a sa față delicată înflorește-un vesel raiu,
Că scrisōrea totă-i farinac. „Surulane, hai, mēi lui!“
Sirigă-odată postilonul și odată suflă 'n corn,
Caii fug ca niște duhuri, par că lumea o rēstorn.
Juna sēde la ferestă mādārindu-și corbul seu,
Dar pe unde-o pōrtă dorul o și bunul Dumneđu!

...Iēc' o dulce nālucire pe un falnic armăsar.

Prăfuind néua 'n copite pintre arbori vine-amar.

„— Ah! Imi pare că rēsare scump lucēferul de dōri;

Este el — dīce domnița. Tot e albu de ninsori!“

Și fu el: un mādru june, cavaler român, vitēz,

Șēde 'n șēua sub ferestă și-al copilei dalb grumaz

Cu-alui brață mi-l cuprinde... și-a lor buze se ating...

Fața lor schintee 'n flacări... Inimile rid și plâng...

Lupul urlă dup' o stāncă, din adānc raspunde echo.

Cavalerul dīce junei — stringēnd mānele: „Adio!

Pān' la scumpa revedere!“ Și, ca vis din albe dōri,

Dispārū c'un foc în suflet și c'un chip în ochișori...

Juna sēde la ferestă fluturāndu-și pērul seu,

Dar pe unde-o pōrtă dorul — o și bunul Dumneđu.

„— Ce faci, scumpo, la ferestă?“ — o întrebă maică-sa.

„— Privesc, maico, supērată, că-mi sburā o pāserea!“

Iason Bianco.

A e r u l.

(Din punct de vedere igienic.)

Însemnătatea aerului e atât de evidentă, încât servește și poetului ca mijloc de dovedire în aserțiunea exprimată astfel: „Că femeia chiar așa nu poate trăi fără amor ca fără aer“. Cumcă aerul este pentru organisme conditio sine qua non, n'are trebuință de dovedire, pentru că fie cine știe, că cel înecat în apă seu cel cutropit de pământ, din lipsă de aer mōre. Nici n'avem sē ne temem că n'am avē cândva destul aer, pentru că acest mediu elastic-fluid îmbracă în veci pământul până la o înălțime de 10—12 mile, care ēnsușire după părerea astronomilor o ar avē și alte planete, pe care probabilmintre trebuie că trăiesc veșuitōre, pe când pe sōre și lună nu, din cauza că sūnt lipsite de acēsta ēnsușire; ci avem sē ne ingrigim de aer curat, căci acesta este pentru sănētate chiar așa de necesar ca și māncarea și beutura. Sē ne ntrebām, ce ar face peșcele în o apă necurată, infectată și plină de infusorii? Așa și noi, fiind pentru noi aerul ceea ce-i pentru peșce apa, am fi în aer necurat, stricat și puturos espuși la multe morburi, cari prin curățirea, improspătarea aerului se pot evită.

Însemnătatea fisiologică a aerului pentru om zace în puterea de a preschimbă materiile din internul lui, iēr acest proces se ntemplă prin ocsidațiune nentreuptă produsă de ocsigenul din aer. Materiile necesare pentru ocsidațiune, cari se dau corpului prin nutriment pot stă rezervate câteva ore în corp, dar disolvatoriul lor, ocsigenul, fără care mișcare, lucrare și căldura organică nu se pōte escă, trebuie neintrerupt absorbit de plumani și anume în fie-care oră câte 34 de gramme. În liber sē pōte ușor satisface acēstei recerinți, dar în locuințe, decă ele nu se aerisēză cum se cade, atunci aerul dintr'ēnsele e necurat, stricat și sāturat de acid carbonic, din care omul delătură dela sine în fie-care oră 40 de gramme. Esperința ne învētă, că decă aerul conține acid carbonic în proporțiunea de 3—5 per mille, atunci e nesuferibil. Și apoi ce sē dīcem când

în unele școli aflăm 8—10—15‰! Dar nu numai acidul carbonic, ci și amoniacul, care atribuie aerului o putere, mai de parte pravul și microcorpurile organice sînt de considerat între factorii stricători de aer. Despre aerul puturos din chilie mai bine ne putem convinge așa, că eșim afară la aer curat, apoi intrînd ier în lăuntru simțim putorea; ier despre prav și corpuri organice ne convinge microscopul, dar și făr de acesta, decă lăsăm prin o crepătură să intre în odaie niște rađe de sôre, vedem dealungul rađelor pravul în forma unui sul (Staubbalken). Pentru curățirea chiliei de acest prav, trebuie introdus măturatul ud pe lângă deschiderea ferestrei și a ușei, cari au să rămână așa până s'a terminat și ștergerea de prav; ier în general ca să evităm stricăciunea aerului trebuie să ventilăm des, pentru ca cel puțin 40 de metri în cubic de aer estern să intre de persoană în fie-care oră. Pausa de 10 minute, ce trebuie dată școlarilor între ore, în care restimp se aerisază școla cum se cade, se rentază parte prin agerimea minții pruncilor, cari mai cu sêmă în căldura verei, în lipsa de mișcare, devin somnolenți și lenoși în eugeiare; parte prin facerea în destul recerintii sanitare.

Decă cineva e silit a trăi neîntrerupt în incaperi înguste și rêu aerisate, atunci îl vedem sêrăcind în sânge și devenind tușitor, are o pele calfădă și lacșă, energia musculilor slăbeșce, mistuirea devine tot mai necompletă, ier puterea resistentă contra influințelor morbifere din ce în ce scade. Se nașce scrofuloșă, ectica și alte morburî, despre ce testeză și starea sanitară a robilor sêu a locuitorilor sêraci de prin pivnițele orașelor mari. Cu privire la morburile ftisice și tuberculoșice așa numite ectica s'au constatat prin date statistice, că lucrătorii din pulvere, cum sînt unii profesioniști, sufer mai des de acest morb și decă têranul își strămută traiul de têră cu cel orașesc apoi asemenea cade ușor victimă acestui soi de morb. Dar și alte inriuriri pot causă acest morb. „L'Igea“ (giornale di igiene e medicina preventiva. Diretto dal Paolo Mantegazza. Milano. 1866 pag. 203) dă espresiune acelei aserțiuni, că umeđela impreunată cu miasmele de bălți și procesele de putređiune încă dau ansă la nașcerea ecticei. Acesta aserțiune abiă în đilele mai recente s'a dovedit de un scrulător germân, care a aflat că geranții acestui morb sînt niște organisme microscopice, o formă de bacterii, care pot trăi și în aer. Despre acesta descoperire au luat și foile politice notițe, pentru ce decă să va constată în general, atunci importanța faptului va gravita într'acolo, că medicii în loc de a fi siliți să pipăie în întunec, vor șci cu cine au a se luptă.

Nu voiesc să termin ez acest capitol lăsând pe amabilul cetitor naintea imaginei obscure aci espusă, ci — recomandând curățirea sirguincioșă a mediului din cestiune, pe care peste totă vieța îl sorbim — voiesc să enunciu ce a esperiat o damă vienesă în London referitor la acest punct al igienei, ceea ce dênșă a descris în o epistolă adresată renumitului scriitor medicopopular dr P. Niemeyer (autorul cărții intitulată: „Aertztliche Sprechstunden oder Gesundheitspflege für Jedermann“, Jena) esprimându-se în modul următor:

„Toți englesii sînt inghițitori de aer fanatici, în camin flăcărăză focul, dar ferestele rămân deschise, pentru a căștigă o ventilațiune sănătôsă. În fapta acesta întrece totă așteptarea! Eu m'am dat deja cu acest vifor continuu — de curent aici nici nu mai poți vorbi — și me simt de tot bine. Asupra frumșetii încă trebuie să aibă aerul multă influință favorabilă, pentru că împotriva prafului fin de cărbuni damele totuși posed un teint pompos. Pudră rar poți vedé, aerul și apa să par a fi cosmeticele cele mai usuate. Fără scaldă aici

cugetă omul că nici nu pôte esista, peste tot ingrigirea de corp jôcă o rolă mare, mai cu sêmă la creșcerea pruncilor. E o plăcere a vedé cât de practic și înțelepțeșce este totul arangiat pentru sugători (babies). Odaia mai mare și mai favoritor alocată este destinată pentru prunci; haine comode, ca să nu impedece mișcarea, hrană bună și aer mult sînt principii inomiși pentru prosperarea micuceilor. Decă au eșit din odaia pruncescă (nursery), atunci încep esercițiile corpului: jocurile în liber, gimnastica și nainte de tôte călăritul. Nimic altă nu-mi face mai multă plăcere, de cât a privi în parcul Hyde la copilașii și fetițele, care își manglează călușii (ponies) cu o desteritate și siguranță admirabilă. Fete tinere acompaniate numai de un agason, trec ca vântul pe lângă pedestraș, voișe și desmerdate, precum se cuvine tinerimei a fi, însă nici odată „emancipate“. Omul vede ființe amabile, încântătoare, la a căror privire nu se pôte a nu cugetă la versurile lui Heine: „Du bist wie eine Blume, so schön und hold und rein“. Spiritul pruncilor nici odată nu se încordă pe conta corpului, școlul principal urmărit de educațiune este a creșce ômeni bravi, practici, tumpurii de sine stătători, dar mai nainte de tôte sănătoși“.

Așa schițeză vieneză creșcerea generațiunii fragede la englesi; ier eu voiu să continuez tractatul meu trecând cu ocașiunea procsimă la alt capitol, anume la cel despre apă.

Dr. George Craișcean.

Norocul lui Paul Szücs.

(Istorie ungarăscă.)

Paul Szücs când ajuns e în marea livede Bizi, se puse pe o petră ca să se odihnescă puțin. Prin minte i treceau gânduri ciudate. Nu ar face mai bine ca să se întorcă?

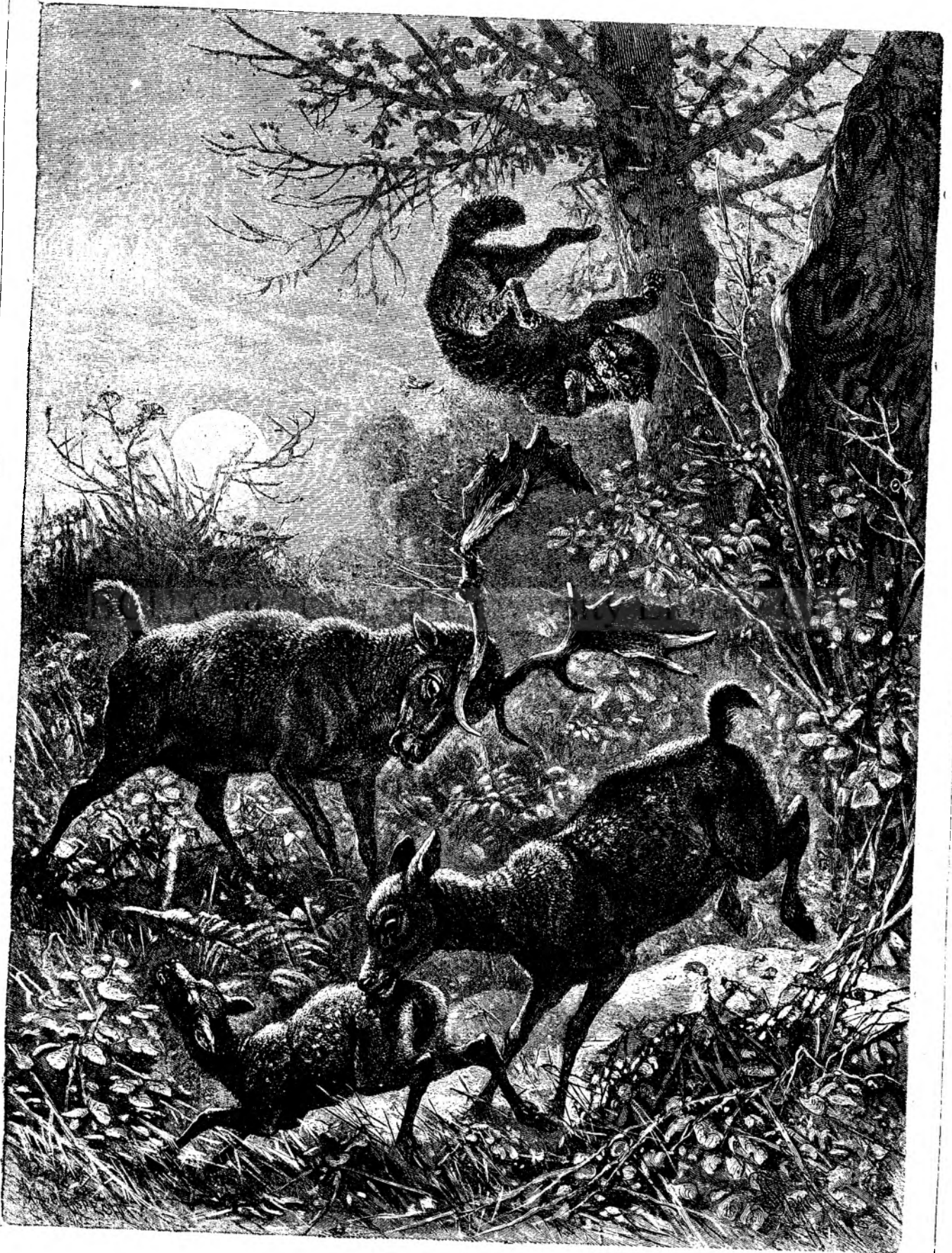
Și chiar să vré, acum nu mai putea. Nu șcie totă lumea, că el se duce la Gözon să ceră mână Elisabetei Bede? Nu l'a vêđut lumea trecend prin sat îmbrăcat cu hainele de sêrbătore, purtând panglica de mêtase roșie pe care vré să o schimbe cu a fetei? Apoi, totă lumea din sat vorbeșce pe socotela lui. Fi-va el cu noroc ori nu?

Când se gândeșce, că pôte o să fie refusat, i se înmôie și mâinile și picioarele. Ce rașine! Nu se espune el ca să fie refusat încă odată? Pentru că acum nu e ânlaia oră când cere mână miciei Elisabeta; s'a mai învêtit el pe lângă dênșă acum trei ani; însă, bogata dômna Bede i-a spus verde în față, că nu-și dă ea feta după un bețiv.

De atunci, ce-i drept, el s'a îndreptat; decă câte odată se ispitia ca să iêsă din hamul pe care și-l pusesese singur, părea că-l trage niște hături înapoi; și pe hăturile astea le ținea numai iubirea. Însă Elisa este mult mai bogată dela môrtea sêrmanei Ana Bede! Nu o să se arate ea mândră față cu sêrăcia lui? Cel puțin, decă nu el ar fi slugă, pôte că ea ar primi ca sê-l ia de bărbat? Dar acum, acum... Ah! mai bine este să se întorcă...

Ierba mare fișie și se clătină suflată de vântul dimineții, brebenelul roșiu plécă capul cu mahnire, trestia se plécă și se ridică, nori negri alergă pe cer. Totul îl îndemnă ca să se întorcă a casă.

Numai o tufă gingașă de trifoiu, când sôrele ieșind din nori o mângăie încetșor, își ride de gândurile lui cele rele. Razele de aur se jôcă ca niște nebune pe petalele sale, și foile se desfac zimbînd sub lumina lor binefăcătore. La lumina lor iau o față frumôsă de

Cerbastrii.

aur; însă, cochetele! își pierd strălucitórele picături de rouă.

Paul Szücs zărește un trifoiu cu patru frunđe. Se plecă... îl rupe... este norocul lui! Cele patru frunđe sânt pe aceeași cödă. Veđi-le numai ce mari și grase sânt; nici cea mai mică sgărietură pe ele, nici cea mai mică pëtă de rugină. Numai niște puncte mici albe, sărutare a stelelor, se vëd pe lucșosa lor verdëtă.

Pune prețiosul talisman în pungă printre frumoșii fiorini de argint, și când rëdică ochii, sórele strălucește cu tötă lumina lui peste valea Bágy. Departe turnul dela Gózon, învëlit cu tinichea albă, pare că întinde spre dënsul panglicele de aur cari fëlfaie pe hotarul celor două sate...

Acum, nu are pentru ce să se mai întorcă... și-a găsit norocul!

Merge până la Bodok cãntând. Acolo se opresc căruțele dela Gózon, înaintea unei cărciume.

— Unde te duci, amice Paul? — i strigă George Mak.

— La Gózon.

— Vëd. Du-te, amice, sânt acasă, — ăise el oprindu-și căruța. Dar, îmi vine o idee. Ai auđit pöte că la ăntăi de noemvre viitor am să fiu dorobañ. Dëcă ți se va implini dorința, pöte că vei veni ca să-mi iei în arendă moșióra mea?

— De ce nu... Numai, vor trebui bani, — adause el făcëndu-se de odată serios.

— O să plătești din câștig. Te cunosc. Ești băiat cum se cade. A trecut multă vreme fără să te mai apuci de pëcatul de beție. Mai bine tu de cât altul. Treci pe la mine. Duminecă. Ne vom înțelege.

Inima lui Paul se umple de speranțe. Așă dar nu este nebun cine crede în iërba norocului... Acum el e plin de încredere pentru viitor. Nu mai umblă, ei sböră până la Gózon. Când pășește pragul dómnei Bede, la biserica satului bate amiędă.

Dna Bede curăția cânepă în curte. Primește cu bunătate salutarea tinërului; pe urmă, potrivit cu obiceiul când primești un musafir de nëm, aruncă jos tot gounoiul de cânepă ce are în șorț.

— Să intrăm în casă, copilul meu, — i ăise dën-sa, — ai venit tocmai la vreme, Lizeta gătește măn-carea.

În adevër, copila umblă în sus și în jos cu grija casei. Când intră ei, dómne! dör că nu-i pică lingura din mână; se roșește ca o cirëșă; și, lucru sigur, când muma ei intră cu Paul în odaia de alături, ea ia în brațe pisica pe care o bătuse adinëori pentru nu știu ce năsdràvãnie, o mângãie și-i dă o strachină cu lapte.

— Să nu fii supërată pe mine, pisicuță, veđi că eu îți dau partea mea. Ah! dëcă ai ști tu cine a venit? Pofitim aci, domnule, să-ți dau peste bot!

Pisica făcea pe seriósã; ar fi putut cineva să începă o conversație cu dën-sa; însă Paul se puse de odată în fața ei fără ca să fi băgat de sëmă.

— Ghicit-ai tu, Lizeto, pentru ce am venit? — ăise el înodându-și cravata?

— Du-te de aci obraznicule, — ăice Lizeta gonind pisica. Pe urmă, ea și cum voiă să o prindă iër să-și rësbune, alërgă după dën-sa.

În van o așteptă! Este grea de domesticit, mititica. Pitulită în grădină, după niște flori, când aude că o chiamă, își ascunde obrăjelul care-i arde în muselina albă cu care și-a legat gătul.

Și tocmai legătura asta vrë să o aibă Paul Szücs în schimbul celei roșii pe care o pörtă el. Lucru care nu fu greu. Lizeta tocmai asta cerea, și muma ei nu avea pentru ce să se împotrivescă; pentru că deh! bă-atului i venise mințile în cap și afacerea cu George

Mak venise tocmai la vreme. Paul plecă dar cu legătura fetei înodată la un nasture, ca cel mai fericit logodnic din lume.

Obrazul i eră roșu de bucurie și pöte și de vin. Pentru că el măn-case la dën-sa! Din ochi-i eșiau șhinte și mii de drăculeți jucau înaintea lui.

Când ajunge apröpe de cărciuma dela Bodok, drăcii alërgă înainte spre ușa deschisă.

— Ei! pentru ce nu aș intră și eu? — își ăise Paul Szücs în gândul lui, în viëtă numai ăiua asta este cea mai frumoșă.

Și intră, și bea. După litrul dintăi este și mai fericit, după celelalte nu mai șcie ce face.

— Ei! moș Martine, cãntă-mi cãntecul care-mi place mie!

De odată zărește un obraz lipit de gëm.

— Vin la mine, Maria Răki, vechia mea amorëzã. Să mai petrecem odată! Ține, ia batista asta brodată.

Cărăușii dela Gózon trec pe acolo. Ei se întorc acasă cu cărbuni.

— Ah! dar bine Paule! — strigă George Mak öre cum supërat. Al dracului te-ai mai dus tu la Gózon!

— Ei! ce-mi pasă mie de Gózon! Aduceți vin, și iër vin! Dar pentru ce nu-mi cãnti ce șcii că-mi place mie? Na, ține banii ăștia, ți-l plătesc...

Scöte punga și lasă să-i cadă tot dintr'ën-sa. Florinii se rostogolesc pe jos ca și rötele dela trăsura dracului. Martin Gilago i adună. Cade și trifoiul. Maria Răki îl calcă cu piciórele...

Iër George Mak clătină din cap și dă bicu cailor.

— E bine, acum, Paul Szücs, poți să vii la mine să facem tērgul.

Ventul rece al dimineții a bătut și i-a învinețit obrazul și i-a incurcat përul. Când se deșteptă din beție, se găsește în curtea lui. Cine l'a adus aci? Nu șcie. Capul i este tulbure, lumea se învërtește cu dën-sul. Abiã-și putü nimeri ușa.

Mai bine nu ar mai fi găsit'o! Fularul de logodnă pe care-l schimbase cu al Lizetei este întins pe patul lui.

Începe a-și veni în fire.

Cum se pöte să fie aci! Nu cumva s'a stricat tot? Oh! dar nu se pöte, nu se pöte, pentru că ar fi și fișuul brodat pe care i l'a dat ea. Dar trifoiul cu patru frunđe? Vai! dëcă nu ar fi pierdut de cât asta! Dar nu mai are nimic... nimic!

Își razimă capul pe un scaun... Dëcă nu s'ar fi dus la Gózon... töte astea ar fi fost numai un vis...

Trad. de

I. S. Spartali.

Relațiuni sociale la Romani pe la anul 146 a. Cr.

În anul 146 a. Cr. luna lui aprile (un an de mare însemnătate pentru republica romană, deörece în acest an se decise sórtea Greciei și a Cartaginei) Roma ne presentă tabloul unor mișcãminte mari, senatul deja demult n'a ținut ședință, tribunalele și judecătörile erau góle, pe strade și piețele publice undulă mulțime de popor, așteptând cu nerăbdare anunțul unui eveniment însemnat. Cu iuțela fulgerului s'a lățit de odată faima, că de cătră Ostia se apropie o naie ornată pompos și decorată cu cununi de lauri. Abiã credeau ochilor, când naia intrând séra în portul Tiberului, deodată

a erupt strigătul entusiastic din mii de guri: „Cartige-nea a cădută“, și noaptea a decurs în plăceri voluptoase.

În urmă a cădută puterea rivală, care puțin mai înainte, în timp de 16 ani, desvoltase atâta ostilitate desperată contra Romei, încât pământul Italiei era încalcat de călăreți numidici, 400 de cetăți și giurul acelor erau acoperite cu cadavrele a 300,000 de romani bravi, și superba oște punică se prepară la asediul Romei.

Nu demult cădă și Corinthul cu Achaja și urmă triumful comandanților, țeri subjugate și regi încate-nați fură respata acestor victorii norocoase, și constituiau superbia Romei.

Cu toate aceste Scipio a vărsat lacrimi ferbinti asupra ruinelor Cartaginei, prevedând în acele soarta patriei sale, care a fost mai mult prevederea bărbatului de stat, decât a unei inime sentimentale. Scipio și-a cunoscut bine țera, a cunoscut bôla, ce rodea la rădăcinile ei, a vădută selbăticeirea moravurilor, apunerea credinței celei vechi, ruina clasa de mijloc și a egalității cetățenilor, lățirea sclaviei, influința publicanilor (vameși), îngâmfarea clasei nobililor și coruptibilitatea celor scăpetați, cu un cuvânt a prevedut totă corupțiunea, ce va rezultă din toate aceste victorii.

Revoluțiunile cele mari politice nu totdeauna se încep cu repeziune și sgomot, ci mereu din revoluțiuni mici sociale, și evenimente abia considerate, cari sunt urmările unor idei și întâmplări noue, astfel și societatea romană sub influința resbelelor purtate și a unor moravuri străine, pe nesimțite a trecut prin mari străfărmări, până când în urmă constituțiunea republicană a ajuns monarchică, și cauza acestor străfărmări au fost ideile grecești.

N'a fost trebuință de $\frac{1}{2}$ secul, ca moravurile simple romane în urma ideilor grecești, să dispară cu totul, traiul simplu de până aci fu înlocuit cu unul sump-tuos și imbuibat, în locul indestulirii modeste s'a acumulat mulțimea de averi și articole de lucș, au dispărut sântenia onorei, stima cătră religiune și virtute, iar locul acestora fu ocupat de scepticismul distrugător.

Representanții diferitelor sisteme religiöse și morale au venit din Grecia în Italia și prin nouitatea învățătorei și oratoriei lor și-a câștigat mulți aderinți; încât Cato Censorul prevedând direcțiunea lor ruinătoare, a esclamat în senat: „Să trâmitem înderătru pe acești guralivi, cari conving pe ascultători despre tot ce voiesc, și din a căror vorbiri nu se pôte deosebi adevărul de neadever“.

Însă a fost târziu, deoarece sistemul sceptic eră deja fundat în Roma. Mai târziu și Cicero a atacat aceste învățături stricaciöse, dar tot însedar, acele au străbatut în inimile celor mai serioși bărbați. Așa Polybius a contestat esistența provedinței; Panaëtios a negat nemurirea sufletului. Însedar au fost alungați scepticii din Roma, căci influința lor a remas și mai departe și creșcerea grecescă a ocupat locul celei etrusce.

Cei mai de frunte Romani, cum erau Scipionii și totă nobilimea, au primit învățători greci în casele lor. Până când nobilimea a respins acele moravuri și credințe religiöse, cari au făcut Roma mare; până atunci poporul despretuind credința sa națională, a adoptat credința țăilor străini. Erău mulți, cari doriau rentorcerea stărei de mai înainte, dar eră cu neputință, deoarece și cel mai original poet roman cum eră Horatiu, încă numai în clasicii greci își allă totă desfătarea. „Dua și noaptea cetiți pe scriitorii greci“, țicea el cetățenilor sei.

Influința cultorei grecești a predominat totă literatura romană, iar rezultatul ei a fost sguduirea din

temelii a credinței celei vechi la Romani; încă și dreptul roman, gloria Romei, care fu desvoltat mai original, încă suferi de această influință periculösă; s'au atacat moravurile vechi, s'a atacat serioșitatea legăturii matrimoniale, prin ce s'a sgduit autoritatea părintelui de familie. Instituțiunea „Remancipatio“ a admis ca femeia să pôtă cere divorțiul, iar „differreatio“ a rupt și legătura, ce se făcea prin archireu înainte altariului între căsătoriți. Astfel se schimbă cu încetul caracterul național și cădura acele temelii solide, cari formau până atunci basa întregii societăți romane.

Acum se redică o nobilime (nobilitas) avută, mai vërtoș din familiile acelor, cari purtau dirigătorile curule în Roma seu alte funcțiuni innalte în provincii, cele mai bune mijloce de învățare pentru ei; față de această nobilime superbă și arogantă, se formă și un proletariat serac din poporul scăpetat prin dese resbele.

Mai eră încă în Roma un soi de oameni numiți „novi homines“, de cari aparținea și Cicero; acestia s'au redicat din popor contra totă mânia optimaților, la cele mai innalte posturi din stat; dar numărul lor eră atât de mic, încât nu putea formă clasă deosebită.

Cât de mari au putut fi averile acumulate în Roma la unii optimați, ne putem face ideie din următoarele cifre și anume C. Manliu a adus cu sine din Asia afară de alte jafuri 200,000 punți de argint, 2103 punți de aur, 127,000 drachme atice și 266,320 bani de aur; Aemilin Paul a adus din resbelul macedonic 2250 talenți de argint și 280 talenți de aur; decă vom adauge la aceste și acele sume, cu cari cei invinși trebuiau să cumpere pacea, precum Cartagena cu 10,000 talenți, Antioch cu 15,000 talenți, apoi dările și vămile, ușor ne vom închipui, că ce sume colosale de averi au trebuit să se adune în Roma.

În urma cestora a venit în us lucșul, desfrăul și corupțiunea, ca respata învingerilor, drept'acea pentru înfrânarea acestora s'au adus legi stricte. M. Porcius Cato censorul cel sever a flagelat abuzurile cu totă țăriia sufletului seu, a aruncat tacse mari pe articole de lucș, s'au adus totfeliul de legi impedecătore; dar nu s'a produs rezultatul dorit.

Averile adunate în Roma după resbelele punice, macedonice și syrice au fost așa de mari, încât influința lor n'a putut rămâne nesimțită, opamații dispuneau de atâte bogății, în cât puteau ușor să ducă o viață demnă de principii și domnatori, casele lor simple și modeste de până aci, în scurt timp se schimbă în palaturi frumoșe, încungiurate de grădini splendide, mobilierul casei eră din cele mai alese și mai scumpe, prevedut cu totfeliul de rarități aduse din lumea mare. Dominiiile (latifundia) lor erau înzestrate cu ville pompoșe și castele de plăceri, în al căror serviciu stăteau o mulțime de selavi; drept ce ca optimați să pôtă ducă o astfel de viață galantă, în căștigarea banilor nu erau totdeauna conșcințioși, adese ori recurgeau la totfeliul de împilări și detracțiuni, mai ales în provincii, de unde s'a și pornit contra multora o mulțime de acuzări (esemplul lui Verres).

Deosebit femeile, cari în republică au jucat un rol mare, au dus cel mai mare lucș. Despre ele a țis odată Cato: „Eu domnesc peste Grecia, peste mine și țera mea soția mea, iar peste amândoi fiul meu; astfel nu eu, ci fiul meu este domnul Greciei“.

Eră considerat ca un ce natural, ca damele romane, vedându-și bărbații îmbrăcați în haine de purpur și aurite în mijlocul triumfelor, să pretindă și densesle parte din onore, arătându-se și densesle în pompă, lucș și splendore esternă, și deoarece eră o lege, care opră damele să pörte îmbrăcăminte scumpe, acum când

Roma eră avută și avea parte de fericiri, damele romane au insistat la soții lor, tribuni, consuli și senatori, pentru ștergerea acelei legi. Când Cato pledă pentru manținerea legii, damele, matronele de influință se adunară în cete mari pe stradele Romei, încungiurară curia și forul, deteră alarmă și făcură sgomot, amenințară cu furia ȳeilor, provocând la meritele femeilor romane (Veturia și Volumnia); însă când toate acestea se frânseră în constanța consulului Cato, furia femeilor se întorseră contra tribunilor poporului, și încă cu mai mult noroc, — ei renunțară la opozițiunea lor, ier cetățenii, soții plecându-se sub despotismul femeilor lor votară abrogarea legii opritoare, și femeile se întorseră cu strigări de bucurie la mesele lor de — toaletă.

Însă reeșitul acestui mișcământ avu rea influință asupra vieții sociale, a dispărut ordinea casnică, datinele vechi și onestitatea, acesta emancipațiune femeiescă a slăbit și mai tare legăturile matrimoniale, și a pus fundamentul domniei femeieșci.

Decadența moravurilor, dela optimați s'a transplantat și la poporul de rënd, din ȳi în ȳi tot mai tare a dispărut aplecarea cătră lucrul onest, agricultura s'a concređut sclavilor, generațiunea mai tineră prețuia mai mult cariera militară decât ocupațiunile civile, deorece i oferia ocaziune la jafuri bogate, ostașii se alăturau mai bucuros acelor comandanți, cari erau aplecați a le implini poftetele, astfel le treceau cu vederea și escesele, din ce a rezultat decadența disciplinei militare și o mulțime de jalbe și plânsori; popularitatea se câștigă prin jocuri publice scump arangiate, și voturile în adunări se vindeau pe bani, celuia ce plătia mai mult. Până când jocurile grecești au servit ca funte la fapte mari și tendințe nobile și patriotice, până atunci jocurile de gladiatori la Romani au nutrit numai pasiunile și au desvoltat moravurile crude. Lucsul respirator nu arare-ori a cășunat cea mai mare miserie.

Încă și comerțul cu sclavii a servit ca funte de venit. Cato cumpără sclavi debili pentru ca să-i vëndă tari și robuști; acest bărbat totă viața a luptat contra curentului vinovător și în urmă la bătrânețe fu învins de acel curent, și-a plecat capul și s'a apucat și densul a studiă limba greacă.

Astfel societatea romană grabia cu pași gigantic spre revoluțiune, și acest mișcământ eră just, deorece eră necesariu, ca acea cetate (Roma), din care cu timpul a eșit un imperiu mare, să se străformeze; eră necesariu, ca acest oraș italic, care eră chemat să fie centrul lumii, să abdică de rolul lui mărginit, să-și părăsască însămnătatea locală, să-și depună ura cătră alte popore, să-și deschidă porțile tuturor religiuniilor și ginților, primindu-le pe toate la soiul seu, căci numai așa își putea implini misiunea de oraș al lumii civilizate.

După aceste viața civilă și socială a trecut prin mari schimbări; modul simplu de traiu de ore-când fu înlocuit prin altul mai splendid și pompos; consumul s'a compus din un conglomerat de bucate alese, cu tot felul de menunțușuri bune pentru escitarea gustului: oue, pești, melciuri și așa numitul mulsum, un fel de de vin amestecat cu apă, formă apetitoriul, apoi au urmat bucate mai nutritorie, tot felul de cărnuri uscate și prospete, de vițel, oie, capră și de paseri, în urmă presentă bucătariul urmărit de fluerași și musicanți, aducend pe o tassă bucata cea mai delicată, un porc fript întreg, care se demică apoi după tactul muziceii, scoțendu-se din el umpluturile și cărnații întregi, apoi se portau ospetilor; vinuri alese, cari se mestecau cu apă prin servitori, constituiau beutura. După aceste urmau compoturile, pome, mandule și aluaturi gustoșe. Apoi se aduceau pocale noue pentru vinuri de Chios, Carya și Cypru, ier salonul eră plin de odorul celor

mai frumoșe flori; în urmă viniă un actor de teatru seu lăutar, care peroră seu cântă cutare poesie nouă. Acestui traiu elegant i corespundea intru toate și arangiamental intern al locuinței, așa încat locuința unui roman de frunte ar fi rivalisat cu locuința ori-cărui gentleman modern.

Creșcerea capitalului în Roma a efeptuit nimicirea totală a clasei de mijloc, nu erau de cat avuți și seraci, cești din urmă își căutau desfătare în jocurile publice, cari de un timp încoce forte s'au sporit, mai ver-tos după coatingerea cu Grecii.

Toate jocurile publice se țineau în Circo, care sem-nenă stadiului grecesc, formând un spațiu quadrat bine îngrădit proveđut cu porți pentru trăsuri, în capetul circului eră mēsa, care decomun trebuia încungiurată de două ori, în giurul spaciului s'au rēdicat galeriile pentru spectatori, din ce mai târđiu s'au format așa numitele amfiteatre.

După concursul căruțelor, urmă concursul călăreților, comediantii, giganții și luptătorii cu pumnul (pugelli). Mai târđiu s'au adus fiare selbatece din Asia și Africa spre a se luptă seu între sine, seu cu omenii, după ceste s'au introdus luptele gladiatorilor, aici scopul nu a fost ca unul seu altul în luptă să-și manifeste taria și istețimea corporală, ci mai mult ca unul seu altul să remănă mort pe arena de luptă. Romanii voiau a vedē cum se ucid gladiatorii unul pe altul, le plăcea să asculte gemetul agoniei și suspinul greu al moribundului. Spesele unor astfel de jocuri nu le portă statul, ci diregătorii aspiranți, și beliducii triumfători. Cumeă astfel de jocuri și parade au costat mult, ne putem închipui, decă vom cugetă, că un joc de gladiatori s'a rēdicat la suma de 80,000—90,000 fl., însă de aceste nu mult le pasă arangiatorilor, deorece, numai așa își câștigau grația poporului (popularitas) și atunci aveau ocaziunea a se desdaună pentru aceste sume fabuloșe.

Aceste sunt pe scurt relațiunile societății romane, cari au precedat epoca Grachilor.

V. Leșan.

Doine din Oltenia.

I.

Ărioră, per galbēn,
Tu me faci de me lēgān;
Me lēgān ca florile,
Când le bat vēnturile
Și le plouă ploile.

II.

Me uitai printre stobori,
Vēđui ochii negrișori,
Fă-i Mărio vēndetori,
Că neica e negustor
Și de cumva nu mi-i da,
Na tu inimiōra mea,
Plină de dragostea ta!

III.

Haideți mândră să fugim,
Sē fugim, sē pribegin,
Că dușmanii s'au vorbit,
Petecetele ne-a 'ngrădit,
Nici cu pari, nici cu niule,
Ci cu dragostile mele.

IV.

Printre lună, printre stele,
Trece-un pālce de rāndunele,
Nu e pālce de rāndunele,
Ci sūnt dragostile mele,
Care me iubiam cu ele.

Culese de

G. S. Stamațian.

Valórea băilor minerale.

— *Vederi și — fapte.* —„Lumina... rezultă din ciocni-
rea ideilor...”

T. L. Maiorescu.

Dr. Ioan Moga, președintele meu coleg, prin împărțirea „vederilor” sale asupra valorii băilor minerale, (v. Familia nr. 48) drept respuns la „O mică critică” a mea, me face să lungesc vorba, ceea ce după cum me exprimasem, n’ăș fi voit.

În consiliul medicilor asupra unui bolnav greu, nici un laic nici odată n’a putut străbate. Acelea au pentru publicul mare un caracter misterios. Și nimenea nu știe cum se aduce „senința letală” ori „vitală”.

E bine ietă un consiliu de doi medici, amândoi români, consultându-se asupra bolnavilor — de regulă români — să-i trimită ori nu la băi. Laicii nu sunt eschiși, din contra invitați.

Dr. Moga susține, că cuvintele mele: „Ce ar face medicii etc. decât nu ar fi *ultimul refugiu* băile minerale?” au mēnat apa pe mōra lui. Grăbesc a recunoșce, că — nu totdeuna e destul o botă bună la un car de ôle. Credeam că precum augurii prin un zimbet semnificativ se înțelegeau, așa și pe mine me va înțelege fratele meu în Esculap din două cuvinte: *ultimul refugiu*. Trebuie însă să me esplic. Deacă nu ultimul, ci primul refugiu al medicilor și bolnavilor ar fi băile, atunci, ei bine atunci toți medicii ar face practică în băi.

Pe Schroff îl chiamă în ajutor dr. M. spre a pune la îndoie puterea băilor minerale. Ți-ai găsit autoritatea. *Farmacologul* Schroff, marele meșter al farmecelor lăti-neșci. Acesta să mărturisescă că se pot ômenii vindecă și cu alte mijlōce decât cu cele preparate în farmacie, că în burta muntelui Domoglet este un laboratoriu mai bine înzestrat decât acel din prima farmacie a Vienei.

În întrebați pe Baba Clonța farmecătōrea, incăi românescă, ce ajută mai mult la deochi, băile minerale ori farmecele ei, și tot așa va răspunde ca și Schroff.

Cartea cea voluminōsă alui Schroff la fie-care edițiune își schimbă cuprinsul, medicamente preconisate ađi, mâne sânt aruncate între hîrburi, experimente probate ađi, mâne vor fi reprobate; pe când isvōrele suterane, sublimul rezultat al laboratorului chimic din natura eternă, curg de seculi, ba mii și mii de ani spre salubritatea ômenilor. Numērul aremelor cuprinse în farmacopei se reduce din ce în ce. Farmacopea cea mai nouă germănă a scos afară mai bine de 40 la sută din medicamentele anteriōre. Prețul ei prin acēsta a crescut ca al cărților Sybillei.

„Băile sânt la modă” și de aceea sânt așa mult cercetate, dice dr. M. și cu dēnsul mulți alții. Și până voi avē ocaziune a-mi desfășurā pārerile mele asupra cestiunii în cât este cercetarea lăilor un lux, întreb eu că ôre mulțimea sārăcimei, glōta țēranilor cāți au început a nābuși la băi, și aceștia vin la băi din modă? Statul trimite la Mehadia pe fie-care an până la 1000 de soldați. Spitalul militar e tot sezonul plin de ostași deveniți martirii resbōielor și ale concentrărilor încordate. Casa grānicerilor adăpostēză pe tot anul o mulțime de grāniceri lipsiți de sântate și mijlōce. În România la băile dela Olanēști pe tot anul se scaldă o mulțime de eroi dela Plevna. Statul spesēză mult pentru ei. Ôre tōte să fie numai pentru modă?

Contele Bismarck a fost acum trei ani la Mehadia. A făcut cura cu bun succes, dar s’a incurcat într’o aventură cu o grisetă maghiară, care s’a terminat într’un mod neplăcut la judecătōria din Caransebeș. Din

acest motiv cu tōte că avea încă trebuință, n’a vrut să mai vie la Mehadia. Însē la sfatul medicilor și mai mult la insistința aspră a principelui tată, care l’a amenințat cu cănele imperial „Reichshund”, asmuțindu-l asupra fiului retăcit decă nu va merge încă o vēră la „Herkulesbad” — acesta veni. Mai petrecu fără mare plăcere în caleidoscopul ôspeților necunoșcuți; el ensuși a istorisit venirea și a două ôră. N’a venit din modă ci din necesitate. Precum nu merge nici cancelarul Bismarck dimpreună cu „Olle Vilhelm” în tot anul la băi, din modă.

Hans Mackart marele pictor de sigur că decă avea să aleggă, nu venia la Mehadia ca să sedă acolo ô sēp-tēmăni, scaldându-se în țile caniculare în băi de 30—32° R. El a făcut-o acēsta la sfatul profesorului S. care observând, că bietul artist pe cât timp a zugrăvit cele „Patru anutimpuri” și-a contras o bōlă, încât Mehadia a trebuit invocată spre ajutor. Apoi numai decăt s’a și însorât.

Ministrul Chițu o spune curat, că fără Mehadia nu pōte fi; a declarat-o în cameră că din cestiunea concediului pentru băi, a făcut cestiune de cabinet. Cine-l vede asudat eșind din baie, nu țice că face modă.

Acum e rēndul meu a-ți cere socotēla stim. coleg asupra apei de pe mōră. Cine mână apă pe mōra altuia? Eu am susținut și persist a susține, că băile minerale sânt arcane vindecătōre ce dă natura, și pe care învățaii în cele mai multe casuri decă le și cunosc, nu le pot imită. Dta odată ai đis: „Tōte băile minerale sânt numai niște aplicațiuni chimerice” iēră în respunsul dtale te mai dai pērului țicēnd: „Șcfu aprețui și eu folosul mare ce-l produc acelea ape de o adevērată valōre, căci și io trimit în tot anul un contingent considerabil la acelea locuri”; apoi iērăși țici că „apa numai în linia a două *influențēză* asupra morboșilor”; mai apoi vini și faci o schiță balneologică dēmnă de cel mai înverșunat medic de băi. Precisești concis însă fōrte nimerit „resultatele șciinței balneologice de astăđi, *influența* diferitelor ape minerale aplicate ca scaldă”. Ba mai mult; dai mâna cu mine acolo unde țici că „unele (Karlsbad) sânt de o valōre prē mare, căci natura le-au șciut împreună și combină într’un mod carele până acuma nu se pōte imită prin șciința chimică”. Fōrte bine. Vēd că am d’a face cu un om de tocmelă. Mai slăbesc și eu deci din zel și iți dau drept acolo unde țici, că nici la Mehadia nu se vindecă toți. Recunosc. Dar ôre-care e panacea pentru tōte bōlele? Cea mai renumită scaldă a lumii a fost *Viteda* cea din biblia cu cele cinci foisōre, și nici acea n’a putut vindecă decăt pe cel dintăiu care intră în apă după turburare, numai acela se vindecă de ori-ce bōlă ar fi pătimit.

Acum să ne întōrcem la autorități. Stim. meu coleg s’a provocat la Schroff și la Seegen. Aș putē și eu cită o cētă de nemți pentru a probă cu ei valōrea băilor. Me mulțumesc însă cu cele câteva nume însirate, cunoscute în lume, cari de și nu sânt specialiști, dar sânt marturi cu judecătă sântōsă. Dr. M. impartășeșce vederi, eu am produs fapte. El se basēză pe rezultatul negativ al esperiențelor, eu espun adevēruri necontestate, date positive empirice. Autorități în acēsta cestiune este un Ulpiu Trăian, care descălecând în Dacia, a dat de băile pe care le-a închinat lui Hercule,* apoi Marte, Jupiter, Esculap, Hygea, cari toți au table votive găsite în băi. Aceștia sânt autorități la cari me provoc atunci când cineva contestēză puterea vindecătōre. Legiunile romane de sigur s’au scaldat acolo și au aflat, că au ôre-care valōre. Ei n’au așteptat ca învățaii

* Sē fiu scusat că vorbesc mai mult de Mehadea; acea o cunosc mai bine.

chemici să analizeze apa, să facă experimente că ore-ce se strecură din apă prin pele. Au zidit apaducte, piscine, frigidarie, tepidarie și au folosit apa ca medicament. De atunci și până ați câte milioane se vor fi scăldând în acele isvóre!

Să vedem acum unde zace puterea vindecătoare a apelor minerale? Mare problemă. Radu Bencheș, un țăran proprietar din T, venind înainte de doi ani la Mehadia me întrebă, care din isvóre e mai bun la bóla lui, dar — „să nu-mi dai doctorii, că eu am venit să-mi facă bine băile, că doctoriile nu mi-au folosit“. — „Bine, i răspund, dar tot acelea doctorii ce se găsesc în apă se dau și în spăterie (apotecă)“. — Nu e așa domnule, totă baia își are *vélva*, aceea ajută.“ Ietă esplancațiunea poporului despre minunile ce produc băile. De când e lumea, băilor li se atribuiau putere magică. La Vitesda eră „ingerul Domnului care se coboră și turburá apa“. Mitologia germánă are „Brunnengeist“. Poporul nostru i dize „vélva băilor“. Me va întrebá colegul M. nu cumva și eu cred în acestea bazaconii? E bine, răspund sus și tare că da, eu cred în vélva băilor. Să fiu scusat, că am devenit mistic, dar stau și acum sub influința cáilindariului maghiilor din Oravița. E vorba despre aceea putere tãmãduitoare care zace în bái și pe care fantasia poporului și o crează și personifică în felurite chipuri. Eu cred în forța medicatrice a băilor precum cred în forța vitală a orga-

nismului viu. Taie crénga, și forța vitală a încetat du apa minerală acasă, și nu te mai vindecă.

Se resumăm.

În natură tóte au menițiune. Natura a dat băile pentru vindecarea bólelor. Prin isvórele minerale lucrătórea pãméntului își găsește tot atâtea resullări, pe unde isbucnește în abundență opera gata a celui mai admirabil universal chemic.

La bái vin și cucone histerice, și dame interesante și domnișori de modă, cu aceștia însé noi medicii de bái n'avem d'a face.

Apa minerală naturală, atáta cea de beut, cât și cea de scăldat nu se póte întru tóte ênsușirile ei imită. Aderinte credincios al științei esacte, me închin și eu rezultatelor ei, dar admit și esistența multor adevăruri pe cari știința esactă încă nu le-a descoperit. Sânt gata a intrá asupra temei acesteia în polemică științifică în unul din diarele nóstre medicale.

În fine opus cu stimatul și iubitul meu coleg dl Moga, eu nu numai că sânt entusiast declarat al băilor, ci am firma credința, că din tóte ramurile medicinei balneoterapia are cel mai strălucit viitor. Va veni timpul, și este aprópe când corul întreg al medicilor și pacienților va cântá într'un acord cu marquisul din opereta lui Strauss:

„Nur für Natur...“

Dr. G. Vuia.

SALON.

Cronică bucureșcénă.

25 novembre (11 decembre).

(Concerte. — „Fantasia“ lui Liszt. — „Dinorah“ și „Féta aerului“. — O sérá la un poet. — O faptă generóasă.)

Ietá o sêptemánă mai bogată în concerte de cât în diile vesele! Marti, la Teatrul Național, Terschak, despre care am auđit vorbindu-se că e Român din Ardeal, și-a luat diua bună dela noi, și acest moment de despărțire a fost cât se póte de bine sêrbătorit. „Danțul norvegian“ al lui „Haling“, „Somnambuła“ și „Hora Sinaia“ a lui „Ventura“, adaptată însé anume pentru această ocașiune de Terschak, ne-a ridicat valuri de aplause, ne-a răpit tótá admirațiunea. În adevêr, dsa este un măiestru flautist care șcie să smulgá instrumentului seu așa de dulce, cele mai neînchipuite sunete, cele mai neauđite variațiuni. Bêtránul nostru artist Millo, încă ne-a făcut plăcerea de a se produce în sêra aceea, și, ca în totdeuna, atát jocul lui a fost desêvêrsit, cât și mulțămirea publicului, care d'altmintrelea eră în mic număr, a fost la culme.

*

Joi sêra vasta sală a Atheneului și-a iluminat ierăși pãreții-i înnalți, acoperiți de murdăria anilor și pãnzării de pirónele cari i-au ciuruit prilegindu-se de înfrumusețările de ocașiune ce se fac acestei sale la diferite sêrbători oficiale și oiiciose. Dra „Marie Narice“, o distinsă pianistă francesă, ne-a dat ocașiunea să-i admirám talentul și agilitatea interpretându-ne pe „Beethoven“, „Liszt“, „Chopin“, „Rubinstein“, etc., pe cari, cu aceeași măiestrie ni i-a interpretat aserá și dșóra „Emilia Saegiu“, concetățenă d'a nóstră. Dar succesul acestei din urmă a fost în „Scherzo“ al lui „Saint-Saëns“, esecutat pe două pianuri, cu acompaniamentul trei Macovei, și în „Fantasia ungerescă“ a lui „Liszt“, esecutat în acelaș chip, al cărei final e curat o „bătută“ românescă, și care deci nu înțelegem cum de-i o

fantasie ungerescă. Ori cât de mare compositor musical ar fi Liszt, nu-i este îngăduit a luá tot ceea ce găsește frumos la ori-care alt popor și a ne dá apoi acele frumuseti ca produțiuni ale nației sale.

Nu e vorbă, pot fi ungerii cât de bogati în motive de fantasii musicale, cu tóte aceste motivul cel mai frumos al fantasiei de față e românesc, curat românesc, ceea ce-și esplică entuziasmul cu care a fost primită această parte a compozițiunii lui Liszt, în fața resimțimêntului ce domnește astăzi între Români și Unguri. Dar arta n'are patrie! imi va observá póte cineva. Așă e! dar fie-care produțiune artistică își are întipărirea međiului în care s'a produs, și în musică mai mult de cât în ori ce alt, se arată geniul unui popor. Cine ascultând musica lui Verdi în Aida, va dize că Italia e patria acestei visătóre musici și nu Egiptul, Orientul cu orbitórele-i străluciri, cu bogatele-i miragii, cu tóte închipuirile fermecătóre ale a o mie și una de nopti?

*

Ieri Opera italiană ne-a dat „une matinée musicale“ cum ar dize Francesii, o amieđă musicală cum dícem noi. La óra 2 din di, s'a jucat „Dinorah“ în beneficiul gingașei prima donne soprano *leggiere* assoluto dra „Alma Evelina Fohstrom“, care a avut un succes desêvêrsit în această drăgálașe compozițiune a lui „Mayerbeer“. Ode, sonete, coróne, nimic nu s'a uitat de a se oferi tinerei artiste al cărei beneficiu a fost de altmintrelea și tot atát de productiv, pe cât de strălucit.

Abiá la 5 óre am putut să me răped spre casă pentru ca nu mult după aceea să me reintore a-mi obosi ochii de privelișcea unei feeri: „Féta aerului“, care se jucá de artiștii Teatrului Național. Rochiți scurte, brațe góle, palate aeriane, regiuni sub-marine. lumină electrică și focuri bengale, iecá tot ce-am vêđut. Nici o acțiune, nici un interes, totul pentru ochi, nimic pentru cap sêu pentru inimă. Mulți privitori, mai mulți însé copii.

*

Dar cu tóte concertele și spectacolele despre cari am vorbit mai sus, cea mai placută sérá a fost pentru mine cea de vineri, 26 novembre, pe care am petrecut-o în familia unui poet. Díc poet și mențin cuvêntul, căci de și cel despre care vreu să vorbesc e un colonel, e un adjutant regese și se numește Alesandru

Candiano-Popescu, pentru asta nu e mai puțin poet. Am avut plăcere s'aud în séra aceea mai multe bucăți din colecțiunea de poezii: „Lyra și Spada“ pe care dl Candiano nu va întârzi, cred, mai mult spre a ne-o pune tuturilor la îndemână prin tipărirea ei. De sigur dsa e un poet de mare talent căci găsim în poeziile dsale ca fond, mult sentiment; ca expresie, multă energie; ca limbă, mult farmec; ca formă, multă corectitudine.

Spre mulțămirea cetitorilor mei, cari sper că-mi vor rămâne recunoșcători pentru asta, voiu reproduce aici câteva din versurile dlui Candiano, pe cele menite să ocupe locul de onoare, fruntea volumului. E dedicațiunea poeziilor sale pe cari poetul le închină Sofiei, musei iubite, iubitei soții, încântătoarei dōmne Candiano. Am copiat-o cu învoirea acestei fericite părechi de inimi iubitoare, și tot cu a lor învoire o inserez în corespondența mea. Iet'o :

Dedicațiune

Sofiei mele.

Ca riu ce isvorește din stânci înfricoșate

Și curge frământat,

La început prin locuri sălbateci, neâmblate

Și lin apoi el trece prin câmpuri resfățate

De flori, de veselie, de rod îmbelșugat.

Tot astfel tinerețea-mi curgea de frământată

Prin suferinți, prin chin...

Dar te 'ntâlnii Sofio, și viețea-mi sbuciumată

Acum în fericire ea curge legănată :

Tu-mi ești reînvierea, eu lyra mea-ți 'nchin.

Aceste versuri au spus tot. Eu nu mai am ce spune de cât atât, că femeii care e în stare să inspire asemenea accente i se cuvine totă stima și admirațiunea noastră!

*

O mențiune onorabilă încă se cuvine și trupei artistice a d-ei Fany Tardini, dela teatrul „Dacia“, care în lotdeuna când a fost vorba de-a se face o faptă bună, a dat concursul ei cu cea mai mare bună-voință. Astfel sâmbătă, șișa trupă a dat o reprezentațiune în folosul școlărilor sêraci dar silitori din clasele primare. Multămită stăruințelor neobosite ale dlui I. G. Bibicescu, simpaticul redactor al „Românului“ și vice-președintele „Societății de ajutorarea elevilor sêraci“, represintațiunea a dat rōdele dorite. Multămită nobilului seu avânt, 50 fetițe și 50 băieți vor ave de sêrbătorile Crăciunului vestiminte noi și bune cari, încăldind fragedele lor mădulare, i va îndemna tot mai mult să fie silitcri și să mērgă 'nainte pe calea viitorului.

Cu această ocazie s'au jucat: „Dōuē mirese și un ginere“, o operetă în dōuē acte tradusă din franțuzește, și „Egor lipovenul“ seu „Doi morți vii“, comedie asemenea în dōuē acte de V. Alecsandri, lucrată după „L'Homme blasé“.

Terminând trebuie să menționăm, că o asemenea reprezentațiune, cu așa nobil scop, s'a dat și în anul trecut de aceeași trupă și după aceleși generōse stăruințe.

A. C. Șor.

Cerbastrul.

— Veđi ilustrațiunea de pe pagina 589. —

Între soiurile de cerb cari se află în Europa, cel mai mic, dar tot odată și cel mai frumos este cerbastrul. Lungimea corpului seu este de 19 centimetri, ier înălțimea de 90 centimetri.

De cerb se deosebește prin aceea, că are picioare mai slabe și mai scurte; urechile-i sânt mai scurte, asemenea și cōrnele.

Se află în tōte pădurile Europei de mijloc și de miédăđi, în America nordică și în Asia apusenă, dar în Șvedia și Anglia numai în grădini zoologice se mai găsește.

Are cōrne mari cu cari se aperă. Acesta se vede și din ilustrațiunea din nr. prezinte, care înfățișeză lupta între un cerbastru și între o pisică sălbatică.

Cerbastrul se hrănește cu ierbă și cu muguri de copaci. Carnea-i e forte bună, ier pielea-i e mai potrivită decăt a cerbului seu a câprioarei, între cari cerbastrul formeză speța de mijloc.

I. H.

E c h o.

Cismașul a dat învățelului seu ca să cârpească mai multe părechi de cisme.

Dela o vreme îl întrebă, a cătea păreche o cârpește?

— A dōua, — respunse băiatul.

— Arētă-mi cea dintâie!

— Cea dintâie nu e încă gata, că am început la a dōua.

*

La mēsă șede o societate mare.

Mama: Copil neghiob ce ești, cum ți-ai permis a-ți șterge nasul cu mēsaiul?! Ce rușine!

Copilul: Fii liniștită, mamă; de altă-dată voi face așa ca să nu me vedă nime.

*

Într'un consiliu d'administrație de drum de fer. Acționarii sânt în ședință. Se discută mijlocul prin care să se potă împedecă ciocnirile prē dese de trenuri. Acest mijloc ar fi forte costisitor.

— Dați-mi voie, dlor, — șișe unul din acționari, — aș vrē să știu cam cât costă pe companic, în termen de mijloc, mōrtea unui calētor?

— Atăta.

Îndată el se puse pe calcule numerōse, și terminând, șișe:

— Dlor nu me indoiesc de otărîrea dv. Mijlocul ce vi se propune pentru a împedecă accidente ar costă mult mai mult de cât șișele accidente. Nu trebuie dar să mai discutăm.

C e e n o u ?

Șcōla de fete române în Oradea-mare. Societatea pentru crearea unui fond din care să se înființeze o șcōlă pentru creșterea fetelor române în Oradea-mare a ținut adunarea sa generală luni în 11 l. c. în Oradea-mare. Adunarea se deschise la 5 ore după miédăđi de cătră președintele Societății Rds. D. preposit Teodor Kōvāry, prin o cuvântare frumoasă, acoperită de aplause generale. Apoi secretarul comitetului dl Silviu Rezeiu ceti raportul comitetului despre activitatea acestuia dela înființarea Societății și până în ziua adunării; ier cassariul comitetului dl Nicolau Zigre dete cetire raportului despre starea cassei. Se alese o comisiune în persōnele: Rds. D. vicariu Ieroteiu Beleş și a dlor Petru Suciu, dr. Demetrie Kiss și Ioan Buna, care esamină ambele raporturi, și apoi propuse a se aprobă procedura comitetului și a se da absolutoriu cassariului, ceea ce se și primī. Din tōte constatăm numai atăta, că fondul Societății se ureă deja la 4579 fl. 9 cr. La această adunare asemenea se inscrișeră mai mulți membri. Apoi se întregi comitetul, alegându-se vice-președinte Rds. D. Ieroteiu Beleş, ier membru dl

Petru Ionaș. În urmă se decise ca adunarea generală în anul viitor să se țină la Beiuș. După adunare urmă o cină comună, la care luară parte mai toți membrii adunării.

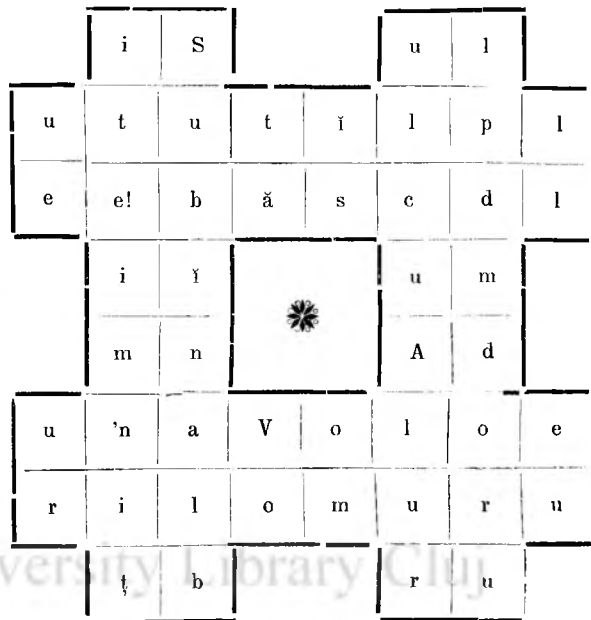
August Horsia s'a înmormântat în Sibiu la 6 decembrie în cimitériul bisericeii gr. c. din suburbiul de jos. Ceremonia funebrală s'a ținut în biserica gr. c., cu care ocaziune dl protopop I. V. Russu a ținut un discurs ocazional, ier la mormânt a vorbit dl George Baritiu. Despre repausatul primim următoarele schițe biografice: August Horsia, avocat și notar public reg, în Sighișoara, încetă din viață în Budapesta la 2 decembrie a. c. în etate de 42 ani. Perderea acestui brav bărbat român și trecutul lui însemnat ne îndemnă și deobligă a reaminti cu acesta ocaziune unele date din viața lui. August Horsia se născu în anul 1840 în Șura-mică, comitatul Sibiuului, unde tatăl seu era preot gr. c. După ce termină liceul în Elaş, cu succes strălucit, se înscrie în anul 1863 la facultatea juridică a universității din Budapesta. Ca jurist a colaborat mai întâi la ziarul „Concordia“, și apoi la „Federațiunea“ până la 1869, când fu denumit archivar în comitatul Zarandului, și mai târziu fu ales primar al opidului Huniadóra. Dar neobosit în sirguințele sale, după separarea judecătorilor de administrație, părăsi Huniadóra și veni din nou la Budapesta, unde ocupă funcțiunea de concipist la Curia reg. până la anul 1875. În acest restimp făcu censura de avocat, și înființându-se în Ungaria instituțiunea de notariat public, fu denumit notar public reg. în Sighișoara, ocupând această funcțiune până în prezent. Rara capacitate și sirguință ce l'a distins în toate funcțiunile sale ne arată, că acest bărbat a fost demn de poziția ce a ocupat, și că și-a făcut pe deplin datorința ca cetățen în statul seu. Zelul cu care a apărut interesele mult iubitei sale națiuni e demn de admirat și de urmat, și ne îndemnă să-l plângem ca români. Acest zel și l'a manifestat încă de tinăr, precum ne arată colaborarea sa la amintitele diare. Calitățile sale eminente îl făceau iubit și stimat în cercul amicilor și cunoșcuților sei, din sinul cărora mórtea l'a răpit pré de timpuriu. Sosit înainte cu două zile în Budapesta, în care timp nu pöte fi trecut cu vederea deosebitul interes cu care s'au întrepus pentru densusl dl Roman, prof. de universitate și dl Schiau fisc. reg. — neuitatul Horsia își dădu nobilul seu suflet în urma unei vehemente paralizie de creri. Celebrarea înmormântării după ritul bisericeii gr. c. se săvârși în 3 decembrie n. în capela cimitériului de aici, la care asistă micul public român din Budapesta. Coșciugul era acoperit de cununi din partea onor. sale soții, din partea onor. dne Constanța de Dunca Schiau și Leontina Roman, și a studenților români dela universitate. În ziua următoare fură expedate rămășițele-i pământești la Sibiu, unde sunt depuse spre odihnă eternă. În etern amintirea lui!

Frumusețea femeilor române. Credem, că cetitöarele noastre nu vor trece cu vederea aceste rânduri. Ietă cum se exprimă scriitorul germân E. Berg, descriind frumusețea femeilor române: „Secsul frumos în tinerețe merită cu adevărat acesta numire; eu n'am vedut încă la nici un popor atâtea figuri de femei într'adevăr frumoșe și grațioșe. Formațiunea capului și a feței presentă ovalul cel mai frumos și mai regulat, nasul e de o adevărată formă română, ochii cu gene lungi și cu sprincene dese, sunt de cele mai multe ori întunecați, mai adese-ori de tot negri, ca și părul, și arată o espresiune blândă, am puté dice fantastică,

care însă în casuri de iritațiune, de es. la danț, conține un foc vioiu, dar nici odată sălbatic. Părul lung se consideră ca o adevărată frumusețe... Figura și statul sunt svelte și fără defect, forme frumos rotunđite fără nici o abondanță derangiătoare. Picioarele și mânilor sunt merunțele și mici. Mișcările fetelor tinere ca și ținuta lor sunt grațioșe și elastice până la un grad înalt; prin acesta ele în ori-ce salon dela noi ar întrece tóte Germânele noastre“.

Ghieitură de șac

de Emilian Micu.

Se pöte deslegă după săritura calului.

Terminul de deslegare e 29 decembrie. Ca totdeauna, și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

*

Deslegarea ghicitei treiunghiulare din nr. 45: Andrei Muresian, Napoleon întâi, Dömne ajută-mi, Romul și Rem, Epaminonda, Ignatieff, Malachia, Ungaria, Raresi, Atena, Suru. Ida, Ac. N.

Literele inițiale cetite din sus în jos dau numele „Andrei Mureșan“.

Bine au deslegat-o dömnele și domnișöarele: Lucia Popescu, Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Iconia Borca, Eufrosina Popescu.

Premiul l'a căștigat dömna Emilia Onciu n. Ciavoșchi.

Călındarul săptemânei.

Đia sept.	st. v.	st. n.	Numele sănților și sărbătorile.	Sörele resare	Sörele apune
Duminecă	5	17	Cuv. Sada.	8	2 350
Luni	6	18	(†) Pär. Nicolae.	8	2 351
Martți	7	19	Pär. Ambrosiu.	8	3 351
Mercuri	8	20	Cuv. Patapie.	8	3 352
Joi	9	21	† Zemisl. S. Anei.	8	4 352
Vineri	10	22	M. Mina și Ermogen.	8	5 353
Sămbetă	11	23	Cuv. Maniul Stălp.	8	5 353

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollösy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.